

Vodácká sprcha pod jedním z menších vodopádů

Proti proudu řeky Osum jedeme už druhý den placatou krajinou. Za městem Berat se sice silnice začne zařezávat do kopců, ale po slibovaném kaňonu ani stopa. Kalous je vrták. A turistické příručky, ze kterých to vyčetl, stejně jako silniční mapy, jsou zřejmě obrazem toho, jak si autoři průvodců a kartografové představují Albánii. Stalo se nám nejméně, že krásná přehrada z šedesátých let na mapě z roku 2004 vůbec nebyla a silnice, po které jsme jeli, podle kartografa neexistuje. Stejně tak, když se mapařům zdálo na papíře výhodné propojit dvě města pěknou silnicí, neváhali ji zakreslit a nám pak nezbylo, než se sedmdesát kilometrů vrátit. Vlastně můžeme být rádi, že jak Čorovoda, tak řeka Osum vůbec existuje.

Na radu našince Věty vyjíždíme prudce do kopce nad Čorovodu a asfalt pod koly záhy končí. Každou chvíli musíme autíčka opustit a obtížné úseky překonávat pěšky. Směr ale máme dobrý. Vyhoupili jsme se na náhorní plošinu, která

je po naší pravici rozervána klikatým hlubokým slícem.

„To není soutěska, to je Grand Canyon!“

Z cesty není do kaňonu moc vidět a to nám na klidu nepřidává. Nevíme o řece dole vodácky nic víc, než že existuje. Znalost terénu nula. Každou chvíli zastavujeme a zvědavě nahlížíme přes okraj dolů. To je nějaká hloubka! Téměř svislé stěny. Jen v jednom místě se podaří obtížně slézt dolů k vodě.

„To si s loděmi pěkně zacvičíme!“ Raději zkusíme najít most. Otázka přístupu se ukazuje mnohem ožehavější, než vlastní plavba, v Osum teče tak málo vody, že je to na hranici možností nafukovaček. Řeka nepůsobí jako rozverná divoká voda z hor, ale je fakt, že z deseti kilometrů jsme zatím měli možnost vidět jenom desetinu.

Pokračujeme proti proudu. Pořádká začíná mírně klesat a za relativně krátkou chvíli obě škodovky vydechují skoro na úrovni říční hladiny. Asi po dvou kilometrech je koryto řeky sevřeno mezi stěny další soutěsky, která je na k nám

Kalous o ní říká, že se jmenuje Osum. Řeka, která zhruba uprostřed Albánie vytváří několik kilometrů dlouhou skalní soutěsku. Po deseti dnech v zemi s tajemným jménem Shqipëria stáčíme kola našich škodovek k vesničce Čorovo, kde má soutěska končit. Je nás sedm a jedeme na Osum.

Sama řeka žije v opuštěném národním parku neobtěžně

přikloněném konci překlenuta lávkou pro pěši, a téměř nezatelná stezka stoupá zdánlivě neschůdným terénem nahoru k hraně údolí. Nemám z toho dobrý pocit.

„Už nám to zabralo bezmála půl dne, horní soutěsku nepojedeme.“ Nás je sedm, Osum je v přesile. Pod horkým sluncem vyprahlého albánského vnitrozemí nafukujeme obě lodě. Voda je akorát tak chladná, aby osvěžila, ale rozhodně není studená, nebo dokonce ledová. Hned po první peřejce přistáváme v zátočině pod obrovskou skalní

polokupolí, pod skutečnou kamennou klenbou.

„Vodácká katedrála!“ To je jen začátek. Mělká řeka meandruje po dně jen mírně se klikatícího kaňonu. Proud je slabý, celkem vzato placatá voda v kaňonu plném stínů.

Občas se dno údolí skloní do podoby táhlého stupně, kde vznikne krátká peřejka. Hloubka vody je proměnlivá, stejně jako šířka soutěsky. Pomalu proplováme mezi skalami a drhneme o dno. Náhle se stěny skloní k sobě doslova na šířku raftu, ale proud vesele běží

SEDM NA OSUM.

Proti jiným řekám je Osum podivuhodně čistá. Albánci dělí odpad na spalitelný, stravitelný, spravitelný a splavitelný.

dál, až se skály zase rozestoupí a vplujeme do peřeje. Proud je rychlý, ale řeka mělká, narážíme do šutrů a voda se hrne dovnitř. Na přetahování je vody moc a proud je silný, na pádlování zas drhneme o dno, ale urvat to musíme, všechna voda se valí na skálu, odráží se pod větvemi o devadesát stupňů a uhání dál. Reka se zklidní. Pomalu plujeme pod tmavými skalami porostlými břechtanem.

„Je to tu jako někde v Amazonii,“ nešetří superlativy Kalous, ale jeho optimismus celkovou ponuřlost kaňonu stínů nemůže prosvětlit.

Ostrá zatáčka a celé údolí se náhle rozzáří v milionech stříbrných kapiček sluníčkem nasvíceného vodopádu. Je vysoký, padá snad odněkud z hrany soutěsky přímo do tiché laguny.

„Podívej, tady máš svoje albánské plitvice!“ Jen místo jezer to byla jedna řeka ukrytá v kaňonu a do ní se teď ze všech stran řítily vodopády.

Přestože je kaňon nepřístupný, nacházíme i tady čas od času stopy lidské činnosti a jednou nebo dvakrát i několik lidí, jak chytají ryby starobylým způsobem do vrší.

Po čtyřech hodinách plavby se údolí otevírá. Už se zdálo, že to nikdy neskončí. Stěny jsou od sebe stále dál, i když pořád zůstávají vysoké, ale řeka na dně údolí se rozlévá a je ještě mělká.

„Ještě chvíli, a můžeme zrovna jít pěšky.“ Prskáme, ale stejně využíváme každé vlnky k plavbě. Stále

častěji narážíme na další lidi, ale už to nejsou rybáři, spíš mládenčí, co se v létě jen tak poflákují u řeky. A najednou je na břehu plno lidí, lomoz a veselé vykřiky. Slaboučký proud Osum nese naše lodě přímo k městské pláži.

„Tak to nám ještě scházelo.“

Ze břehu startuje snad dvacet lidí ve věku mezi deseti a dvaceti lety a mělkou vodou se řítí k nám. Ani se nesnažíme ujet. Jednak stejně není kam a jednak vidíme v mladých tvářích smích. Starší dorostenci nás plácají po ramenou a po matračkách, děcka se nám rovnou hrnou do lodí.

„Mirdita, mirdita!“ ozývá se ze všech stran. Děvčátka nám sedí na kolenou, naše helmy mají za chvíli na hlavách Albánci, kterých v malém raftu sedí dvacet sedm, včetně čtyřčlenné posádky, a naše kánoe se prohýbá pod nákladem aspoň osmi pasažerů. Náhoda tomu chtě-

la, že jeden ze starších Albánců má na hlavě kšiltovku Czech Republic, takže ji hned mění na dobu svého pobytu za petzlovskou helmu. Už jsem mockrát viděl přátelské, nebo dokonce vřelé přivítání, setkání v Čorovodě však bylo ještě něco víc. Všechno má svůj konec a všechno se jednou přejí, tak i dobrosrdečnost Čorovodanů nám po půlhodině začíná být na obtíž. Všechno, co jsme pomoci našich deseti albánských a jejich asi dvaceti anglických slov mohli, už jsme si pověděli. Je čas najít místo na přistání a Osum opustit.

Pro vodáky je řeka Osum satisfakcí za všechny kaňony, řeky a soutěsky, kolem kterých vedou silnice, dálnice, železnice a naučné stezky. Jedinou možností jak vidět kaňon Osum celý, je pohled z lodí. Bez průvodce, bez půjčovny lodíček, bez cestovního ruchu. A to je Albánie!

kaňon nás propojuje u pevných domků Čorovody

Raft jako prostředek MHD

Častěji se zdá, že řeka prostě horská skála stěnou. Vždycky se ale na postelích chvíli najde skulinka...

Canoah Amerika

Vylepšený design a nový typ sezení.

Noah
Kayaks

info@noahkayaks.cz, www.noahkayaks.cz

ŘEKA MOST... A DOST!

text a foto: Jan „Štovik“ Štovíček

Už za vlády sultánů z Cařihradu v 16. století byl kaňon Neretvy na území dnešního státu Bosna i Hercegovina (BiH) překlenut odvážným kamenným mostem. Most, který byl v celém širokém okolí jedinou možností jak chladnou, hlubokou a divokou Neretvu bezpečně překonat, se stal natolik významným, že dal jméno celému městu: Mostar.

Teprve skalnatá hrana, která jako by po celé šířce vystupovala z vody, řeku téměř rozděljuje. Jen v jediném místě, kam proud táhne nejvíc, to hučí a pění. Do úzké obdélníkové nálevky se ze tří stran řítí z výšky asi jednoho metru celá Neretva. Díváme se s respektem do zářezu, kde do sebe vzájemně buší tři na sebe kolmé válce a ty delší strany obdélníku (podélně s proudem), jsou na úrovni hladiny podezřelě... Takhle nějak si

Komu se pod přehradami se sádkami lososů a jiných vodních zvířat podaří poprvé nahlédnout do přírodního kaňonu Neretvy, spatří bystře tekoucí vodu ve slepencovém korytě. Zelenou, krásnou, čistou.

Obrovské bloky slepence, odtržené různě daleko od břehu, se povalují v řece, a vytvářejí tak často celé labyrinty se skrytými písčnými plážemi. Řeka se občas zkrášlí krátkou lehkou pefeží, ale neděje se nic vzrušujícího ani zásadního, co by vybočovalo z rámce klidné turistické plavby.

představuju pohled do papiňáku. Házíme tam kus dřeva. Proud ho neomylně směřuje přímo do Papiňáku. Špalík se snadno přehoupne přes první vlnu, pak ho boční válec zatlačí pod hladinu – a už jsme ho nikdy neviděli.

Neretva dál klidně a zdánlivě líně plyne mezi slepencovými skalami předměstím Mostaru. Na březích stojí opuštěné továrny s vysklepenou střechou nebo poboženou zdi a blíže k centru se krásná čistá voda poznenáhlu mění ve stoku. Kanalizace přitéká jako čilá bystřina, líný potok nebo rovnou jako vodopád z nějaké roury. Vždycky to je voda špinavá, šedá a vonící nevábně, jako by Neretva

ani neměla jiný přítok než kanál. Ačkoli město vděčí za svůj název jedinému mostu široko daleko, v samotném Mostaru je dnes silničních mostů hned několik. Řeka pod prvním z nich padá z dalšího stupně, tentokrát to je ale poctivá pefež, žádný Papinův zabiják... Před lodí se zvednou obrovské vlny, jedna, druhá, třetí. Na hřebínku se loď malinko nakloní, ale stačí zabrat pádlem, kánoe se narovná a vzápětí stojí bezpečně ve vracáku.

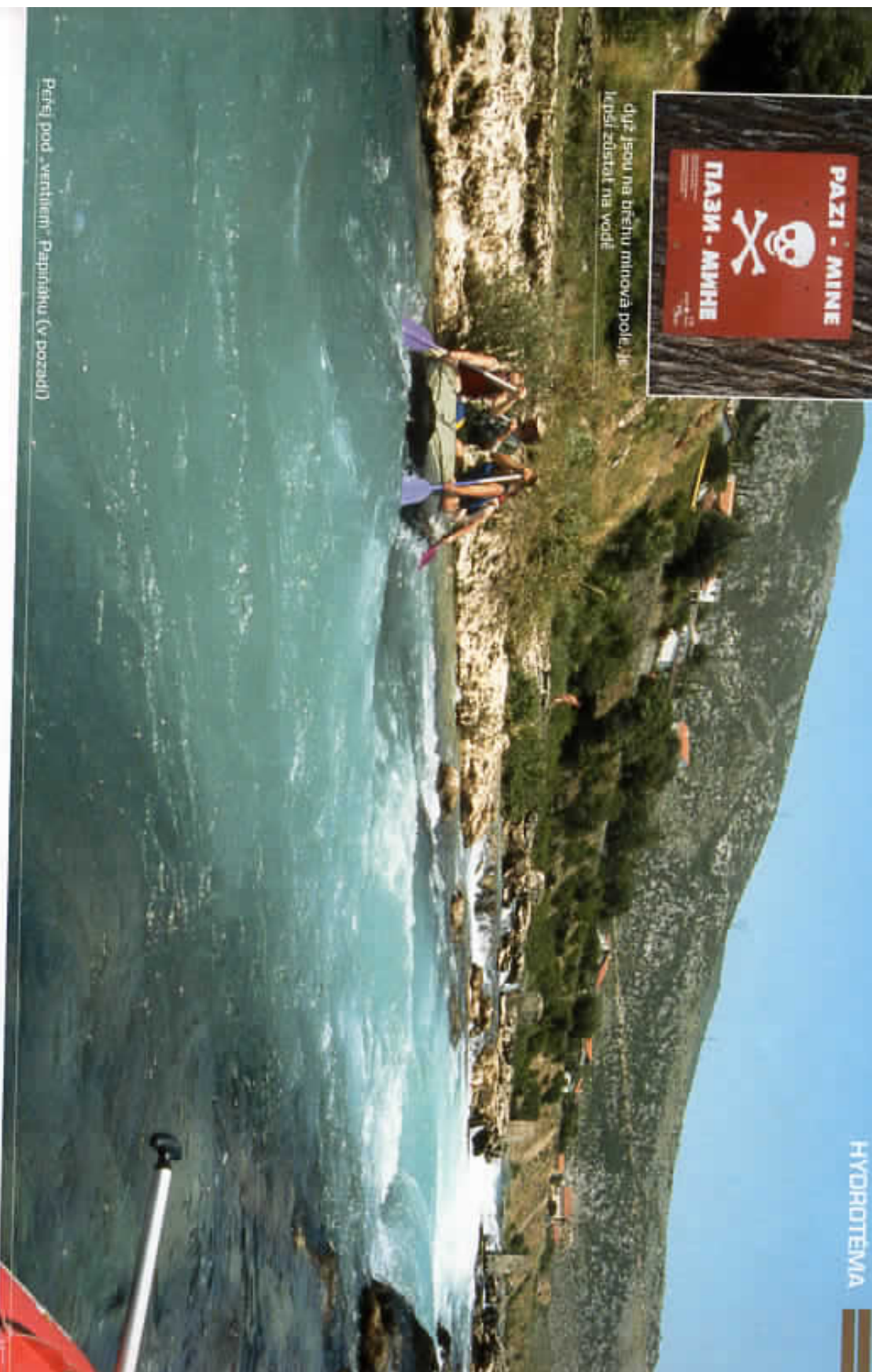
„Kako si?!“ Co chvíli se ze běhu ozývá obdoba českého ahoj; mnoho Bosňanů od školáků po starce tráví odpoledne v zátočinách Neretvy. Koupáním, rybařením, pořákováním. Navzdory v Bosně hojným červeným cedulkám s bílou lebkou a zkříženými hnáty. „Pazi mine, danger mines“ se zdá, že při plavbě po Neretvě v Mostaru není nebezpečí nášlapných a jiných min extrémně vysoké. Konečně se objevuje stará čtvrt. Rychlý, klidný proud se klikatí mezi starými kamennými domy vysoko nad řekou a ještě nad nimi ční raketozní minarety mešit. Mezi stromy se občas mihne i silueta odvážně klenutého mostu. Je to k němu ještě dvě zatačky vyplněné přátelským „kako si?!“ (vodáci jsou tu řídkým, tedy dosud vítaným jevem), a už proplouváme přímo pod fascinujícím obloukem Stariho Mostu.

ostarské děti uzmuly materiál a trénují na ofupludu Mostar 2020

děje jsou na břehu minová pole, je lepší zůstat na vodě

Přesl pod „vertikem“ Papanáhu (v pozadí)

Přistát lze v ústí vzácně čistého potoka v samém centru Mostaru, hned pod mostem. Písčité břeh slouží dětem a dorostencům jako pláž a koupaliště, zatímco honoraci jako městská promenáda. Panové v důstojných oblecích a dámy v módních kostýmech se tak prolínají s nahými či polonahými dětmi a pubescenty v plavkách; do takového panoptika natukovací lodě a rобы záchran- ných vest dokonale zapadnou.

Oblast kolem Starího Mostu, historické jádro města, je po válce perfektně opravené, jak máme možnost porovnat na fotografiích ve volně přístupné galerii v jedné z mosteckých věží. Stačí ale udělat pár kroků z centra na kteroukoli stranu nebo připlout „od lesa“ po řece a Mostar ukáže, jak na tom je doopravdy: ostřílené a rozstrílené fabričky, opuštěné ohořelé zbytky rozmlácených domů a kancelář-

ských budov, často zarůstající las- kavou, všeskrvyjící vegetací. To se snaží Mostarčané schovat sami před sebou i před zraky návštěvníků za precizně, možná až moc dokona- le opravené staré centrum, včetně Starího Mostu. Pod ním si dál klidně plyne navzdory vypouštěné kanalizační čisté, zeleně pružračná Neretva, která sice neoplyvá bůhví- jakými perleťmi, ale za plavbu roz- hodně stojí. Mlmochodem, u dal-

šího silničního mostu se dá vpravo dobře přistát a přijet s autem skoro k řece.

(V tláčku jsou použity citace, ob- razové a textové podklady z knihy Jana Štovíčka: *Spermie ze zmlje, krátká „expedice“ výprava po horách a řekách Balkánu, a to zejména Albánie* (vyd. Olympia, květen 2008), z kapitoly Neretva má, Neretva tvá.) ■